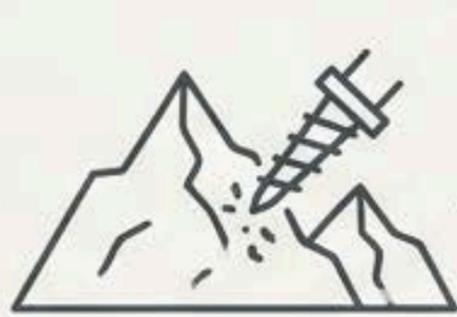

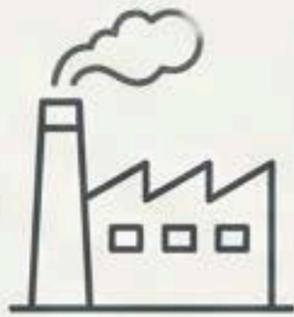
พลิกเศรษฐกิจไทยสู่ความยั่งยืน: เจาะลึก (ร่าง) พระราชบัญญัติเศรษฐกิจ หมุนเวียนและความยั่งยืนของทรัพยากร

วิกฤตเศรษฐกิจเส้นตรง: เมื่อ ‘ผลิต-ใช้-ทิ้ง’ สร้างต้นทุนมหาศาล

การสกัดทรัพยากร

การผลิต

การบริโภค

เศรษฐกิจเส้นตรง

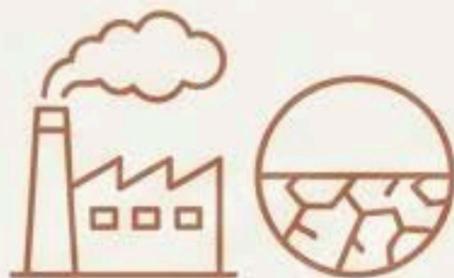
การกำจัด

ขยะล้นประเทศ: ปริมาณขยะมูลฝอย ขยะอาหาร ขยะพลาสติก และขยะบรรจุภัณฑ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สูญเสียทรัพยากร: กฎหมายปัจจุบันเน้นการเก็บเงินและกำจัด ทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรที่ควรนำกลับมาใช้ใหม่มหาศาล

มลพิษและผลกระทบต่อภูมิอากาศ: กระบวนการกำจัดขยะและสารอันตรายตกค้าง ก่อให้เกิดมลพิษและก๊าซเรือนกระจก ส่งผลกระทบท่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

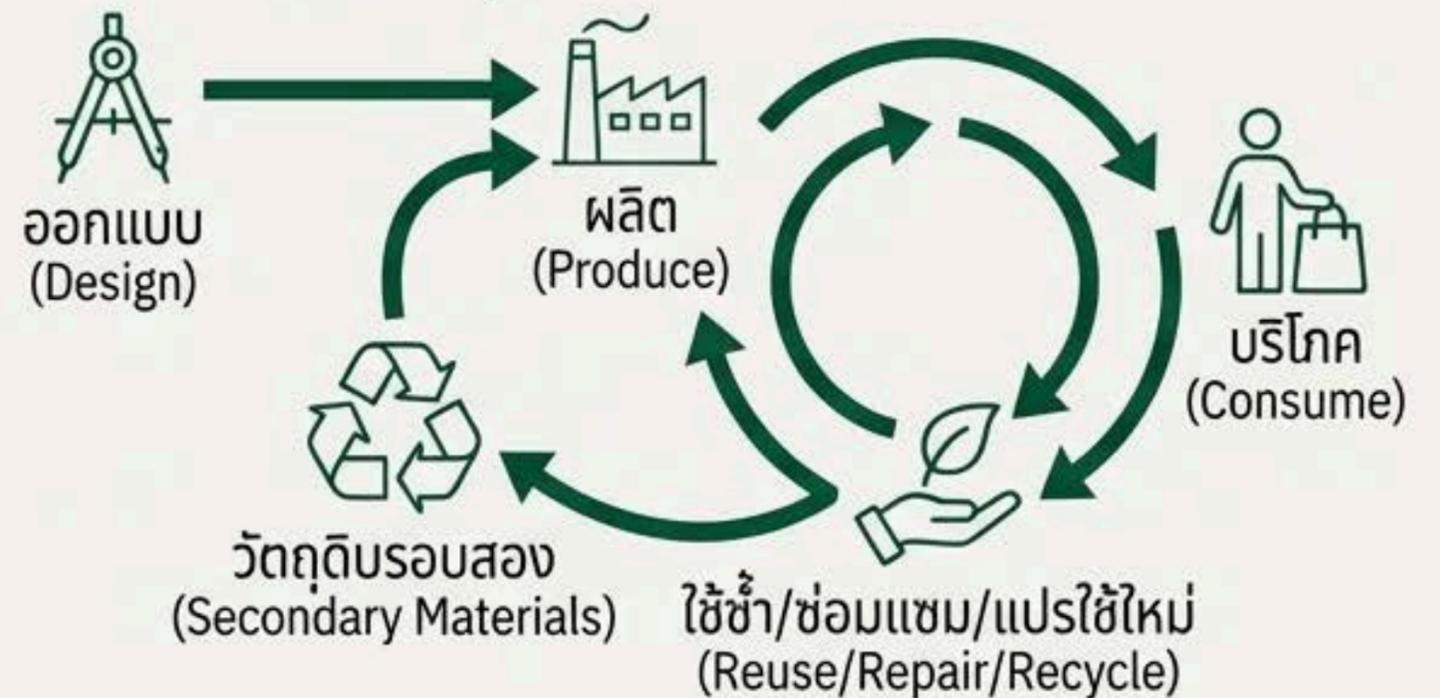
กฎหมายที่ล้าสมัย: กรอบกฎหมายที่มีอยู่ยังเป็นไปตามระบบเศรษฐกิจเส้นตรง (Linear Economy) ไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาเชิงระบบ

ทางออกคือ ‘เศรษฐกิจหมุนเวียน’: เปลี่ยน ‘ของเสีย’ ให้เป็น ‘ทรัพยากร’

เศรษฐกิจเส้นตรง (Linear Model)

เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Model)

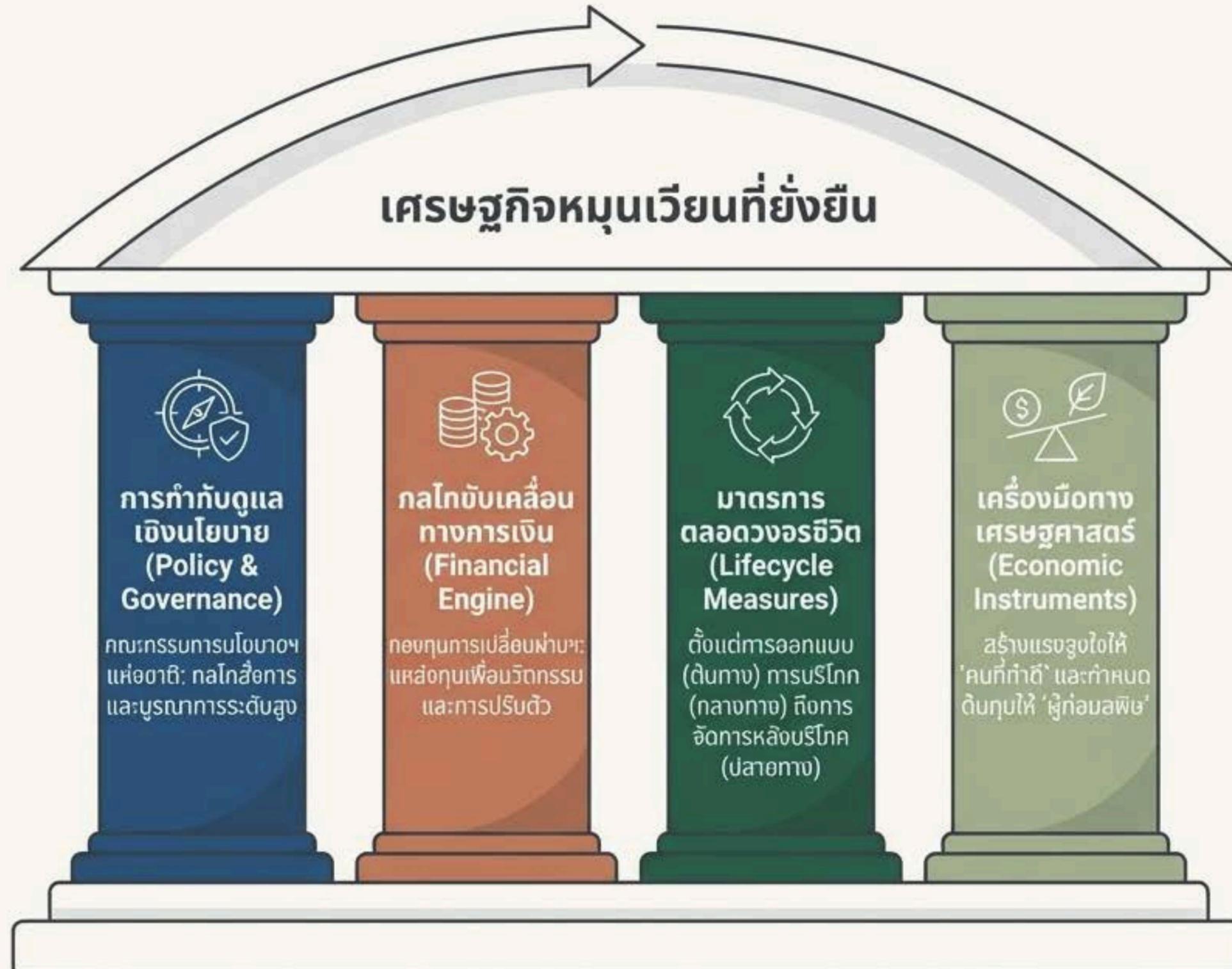
คำนิยามเศรษฐกิจหมุนเวียน (ตามมาตรฐาน ISO 59004: 2024)

ระบบเศรษฐกิจที่ใช้แนวทางเชิงระบบเพื่อรักษาการไหลของทรัพยากรอย่างหมุนเวียนโดยการนำกลับคืนมา การรักษาหรือเพิ่มคุณค่าของทรัพยากร ขณะเดียวกันก็มีส่วนช่วยในการพัฒนาที่ยั่งยืน

- ลดการใช้ทรัพยากรบริสุทธิ์ (Virgin Resources) ให้น้อยที่สุด
- ลดการปล่อยมลพิษและการสูญเสียจากระบบเศรษฐกิจ

- **บริบทสากล:** นานาประเทศ เช่น สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ได้นำแนวคิดนี้มาพัฒนานโยบายแล้ว
- สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ: ความตกลงปารีส, SDGs (โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 12), อนุสัญญาบาเซล และร่างสนธิสัญญาพลาสติกโลก

สถาปัตยกรรมแห่งความยั่งยืน: 4 เสาหลักของกฎหมายเศรษฐกิจหมุนเวียน

เสาหลักที่ 1: คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียนแห่งชาติ

- ศูนย์กลางการขับเคลื่อน

อำนาจและหน้าที่หลัก (Key Mandates)

- เห็นชอบ ‘แผนแม่บทการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน’
- เสนอแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรค และออกมาตรการทางภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจ
- ส่งเสริมธุรกิจ CE และให้สิทธิประโยชน์
- กำหนดมาตรการจัดการอาหารส่วนเกินและขยะอาหาร
- ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน รายงานต่อ ครม. และรัฐสภา

เสาหลักที่ 2: กองทุนการเปลี่ยนผ่านฯ

- เครื่องยนต์ขับเคลื่อนนวัตกรรม

แหล่งที่มาของเงินทุน

ภาษี ค้ำธรรมเนียม
และค่าปรับภายใต้ พ.ร.บ. นี้

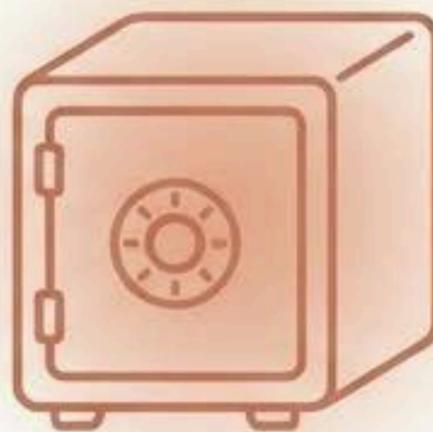
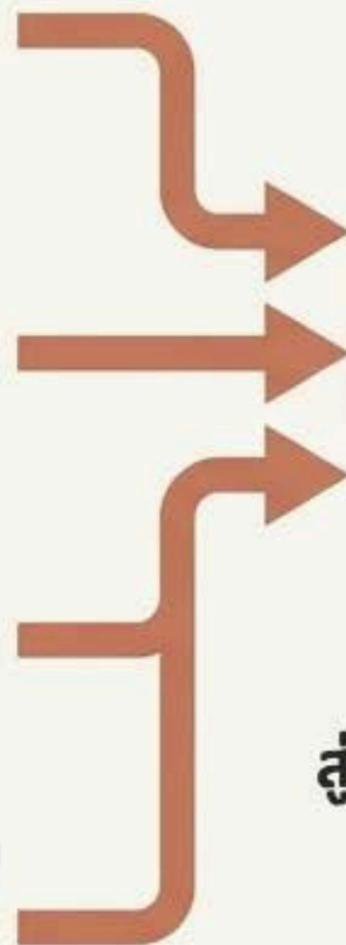
เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

เงินบริจาคจากภาคเอกชน/
องค์กรระหว่างประเทศ

เงินสมทบจากกองทุนส่งเสริม
SME และกองทุนพัฒนา
เอสเอ็มอีตามแนวพระราชัฐ

กองทุนการเปลี่ยนผ่าน
สู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

การใช้จ่ายเงินกองทุน

เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ: สำหรับธุรกิจ
ที่ปรับปรุงสู่ Eco-design,
พัฒนาโมเดลธุรกิจ CE
(เช่น Product as a Service)

เงินอุดหนุน: ให้ชุมชน, อปท.
(ปรับปรุงระบบจัดการขยะ),
และโครงการส่งเสริมระบบใช้ซ้ำ

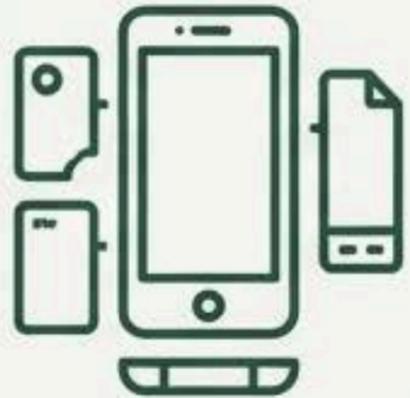

สนับสนุน R&D:
การวิจัยและพัฒนา,
สร้างทักษะแรงงาน

ช่วยเหลือ SME:
สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการประเมิน
LCA และ Carbon Footprint

เสาหลักที่ 3 (ต้นทาง): ออกแบบเพื่อโลก หมุนเวียนตั้งแต่เริ่มต้น

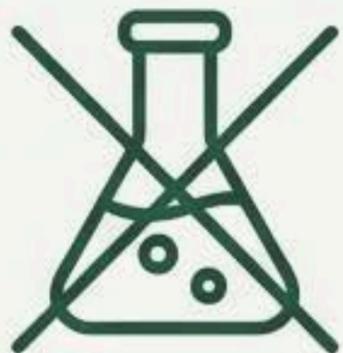
Eco-design

ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้คงทน ซ่อมแซม
ได้ง่าย และนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้
(Eco-design for Circularity)

Mandatory Recycled Content

บังคับเพิ่มสัดส่วนวัสดุรีไซเคิลในผลิตภัณฑ์
(ขั้นต่ำ 10% ใน 2 ปี, สูงถึง 30% ใน 7 ปี
แล้วแต่ชนิดผลิตภัณฑ์)

Ban on Harmful Substances

ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายสาร
อันตรายบางประเภท
(เช่น PFAS ในบรรจุภัณฑ์อาหาร,
พลาสติกที่เติมสาร Oxo)

Right to Repair

ห้ามผู้ผลิตใช้เทคนิคที่จำกัดการซ่อม
หรือจงใจทำให้สินค้ามีอายุสั้นกว่าปกติ
(Planned Obsolescence)
ผู้ผลิตต้องจัดหาอะไหล่และคู่มือซ่อม

เสาหลักที่ 3 (กลางทาง-ปลายทาง): สร้างพฤติกรรมใหม่ จัดการของเสียสู่ความยั่งยืน

มาตรการกลางทาง (Midstream - ผู้บริโภคและผู้จำหน่าย)

เลิกแจกฟรี:

ห้ามจำหน่าย/แจกพลาสติก/วัสดุแบบใช้ครั้งเดียวฟรี (เช่น ถ้วยพลาสติกหูหิ้ว, ซ้อนส้ม)

ส่งเสริมการใช้ซ้ำ:

สนับสนุนให้ผู้ค้าปลีกรายใหญ่มีบริการเติมผลิตภัณฑ์ (Refill) และรับคืนสินค้าใช้แล้ว (Trade-in)

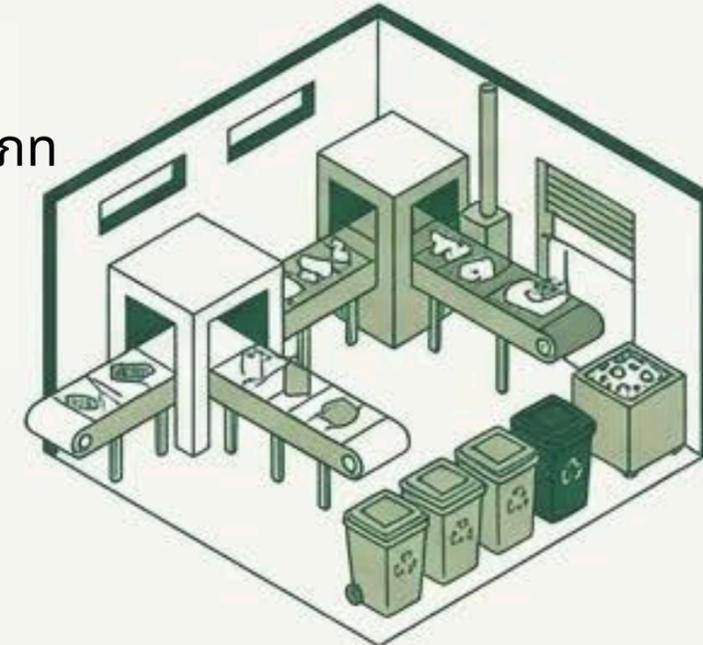
ลดขยะในร้าน: บังคับให้ผู้ประกอบการ HORECA รายใหญ่ใช้ภาชนะล้างใช้ซ้ำได้สำหรับบริการในร้าน (Dine-in)

มาตรการปลายทาง (Downstream - การจัดการหลังบริโภค)

ห้ามฝังกลบ:

ห้ามนำขยะบางประเภทไปฝังกลบ (เช่น ขยะอิเล็กทรอนิกส์, ยางรถยนต์)

บังคับคัดแยกขยะ:

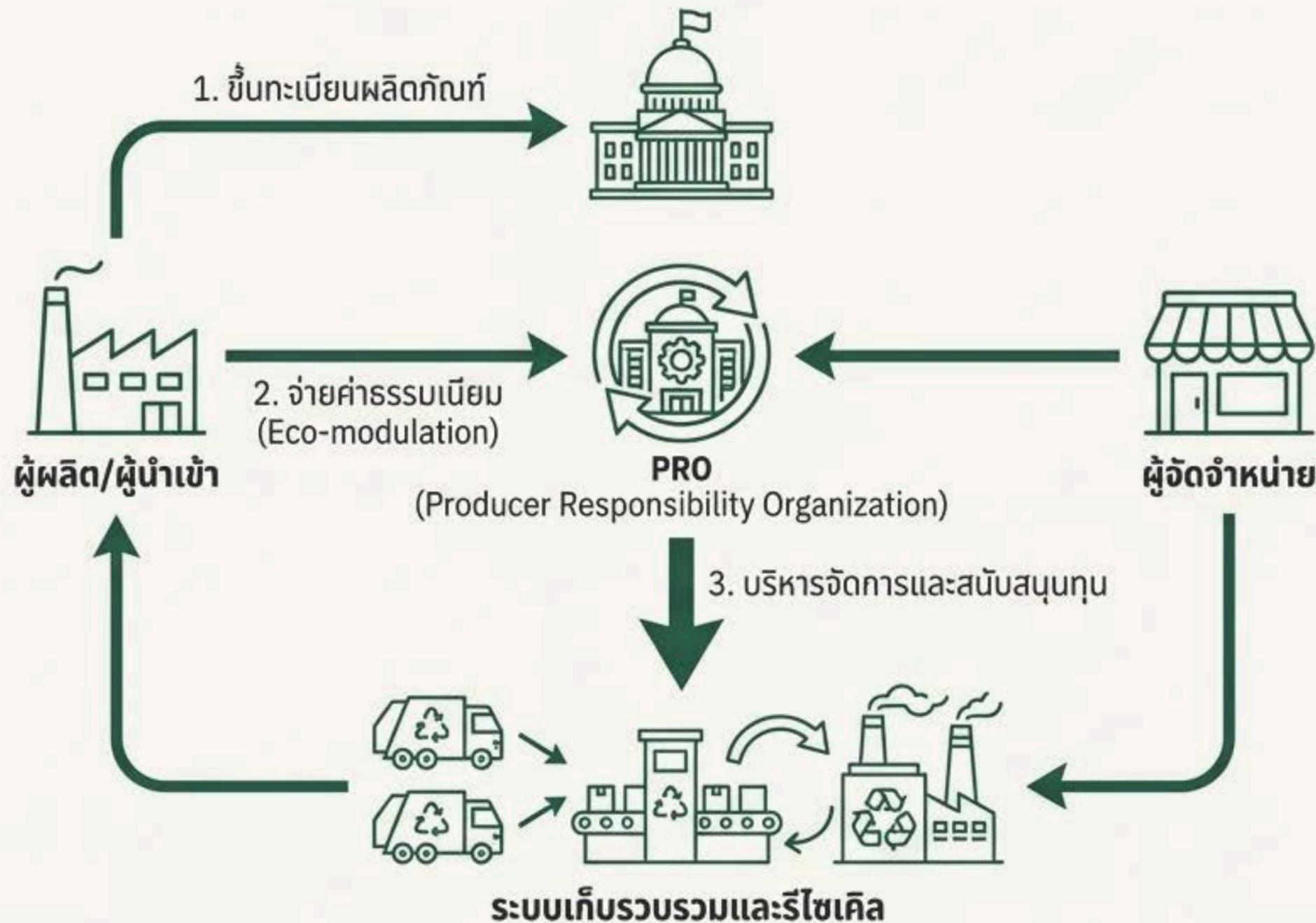
กำหนดหน้าที่ผู้บริโภคและเจ้าของสถานที่ในการคัดแยกขยะ

ให้อำนาจ อปท.: สามารถใช้หลักการ Pay-As-You-Throw (PAYT) และกำหนดค่า Tipping Fee ที่เหมาะสม (ไม่ต่ำกว่า 400 บาท/ตัน)

เจาะลึกกลไกสำคัญ: หลักการ EPR (Extended Producer Responsibility)

ความรับผิดชอบของผู้ผลิตไม่สิ้นสุดที่การขาย แต่ครอบคลุมถึงการจัดการผลิตภัณฑ์ของตนหลังการบริโภค

กระบวนการทำงาน:

- **ขึ้นทะเบียน**:** ผู้ผลิตขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กับหน่วยงานรัฐ
- **จ่ายค่าธรรมเนียม**:** ผู้ผลิตจ่ายค่าธรรมเนียมให้ PRO ตามหลัก Eco-modulation (ออกแบบดี จ่ายถูก)
- **บริหารจัดการ**:** PRO นำเงินไปสนับสนุนและบริหารจัดการระบบเก็บรวบรวมและรีไซเคิลทั่วประเทศ
- **รายงานผล**:** ผู้ผลิตและ PRO รายงานข้อมูลและผลการดำเนินงาน

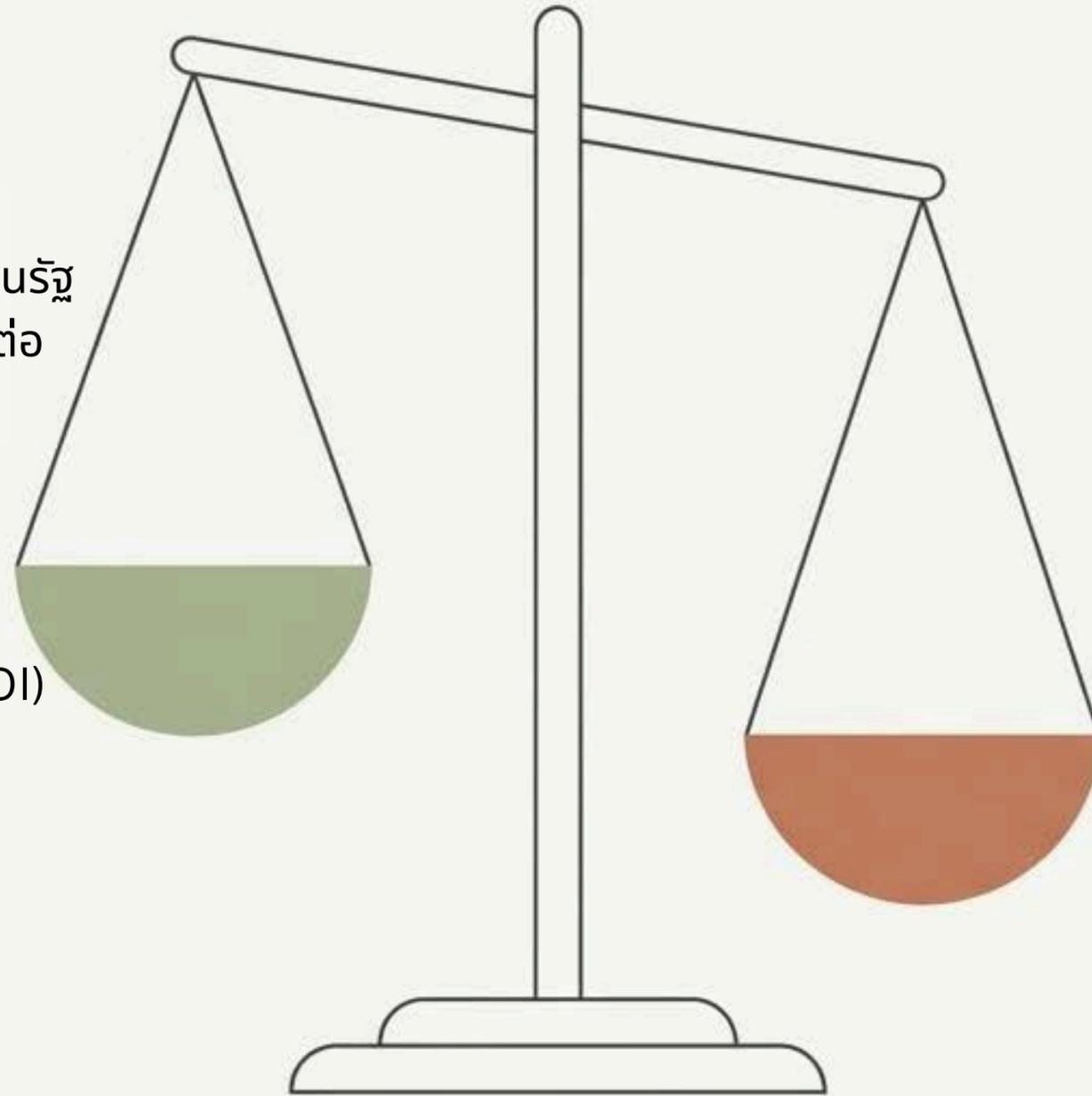
เสาหลักที่ 4: เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ - ทำให้ความยั่งยืน 'คุ้มค่า'

มาตรการจูงใจ (Carrots - ส่งเสริม)

 การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (GPP):
กำหนดเป้าหมายขั้นต่ำให้หน่วยงานรัฐ
จัดซื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อ
สิ่งแวดล้อม

 สิทธิประโยชน์ทางภาษี:
สำหรับการลงทุนในอุตสาหกรรม
CE (พิจารณาร่วมกับคลังและ BOI)

 เงินอุดหนุนเบ็ดเตล็ด:
สนับสนุน SME ผ่านกองทุนฯ

มาตรการยับยั้ง (Sticks - กำหนดต้นทุน)

 **ภาษีทรัพยากรธรรมชาติ
(Virgin Material Tax):** สำหรับ
ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป เช่น
โพลีเมอร์ใหม่, ทรายซิลิกา, หินปูน

 **ค่าธรรมเนียมสินค้าใช้ครั้งเดียว
(Single-use Item Fee):** เริ่มต้น
ที่ถุงพลาสติกหูหิ้ว (ขั้นต่ำ 2 บาท/ใบ)

 **ระบบมัดจำคืนเงิน (Deposit-
Refund System):** เป็นมาตรการ
เสริม หาก EPR ไม่ได้ผลตามเป้าหมาย
สำหรับบรรจุภัณฑ์ที่เก็บกลับยาก

วาระพิเศษ: การจัดการอาหารส่วนเกินและขยะอาหาร

Food Recovery Hierarchy

แนวทางจัดการแบบครบวงจร:

- ต้นทาง (Prevention & Redistribution)
- กลางทาง (Reporting & Safety)
- ปลายทาง (Recycling)

บังคับใช้มาตรฐานหลากหลาย
'ควรบริโภคก่อน' vs 'หมดอายุ',
ห้ามทำลายอาหารที่ยังทานได้

คุ้มครองและลดหย่อนภาษี
สำหรับการบริจาคอาหาร, จัดตั้ง
แพลตฟอร์มกลาง

ส่งเสริมการนำไปทำอาหารสัตว์ตาม
มาตรฐานสุขอนามัย

ส่งเสริมการแปรรูปเป็นปุ๋ยหมัก
หรือพลังงานชีวภาพ

เป็นทางเลือกสุดท้าย,
บังคับแยกขยะอาหารสำหรับสถาน
ประกอบการขนาดใหญ่

เป้าหมายและโรดแมป: เริ่มต้นที่ผลิตภัณฑ์สำคัญ เดินหน้าอย่างเป็นขั้นตอน

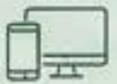
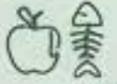
กระบวนการดำเนินงาน:

1. คณะกรรมการฯ จัดทำ 'แผนแม่บทการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน' ระยะ 5 ปี
2. จัดทำ 'แผนปฏิบัติการ' รายผลิตภัณฑ์/รายสาขา พร้อมกำหนดเป้าหมาย
3. ทบทวนแผนทุก 3-5 ปี เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์

ระยะที่ 1
(Phase 1)

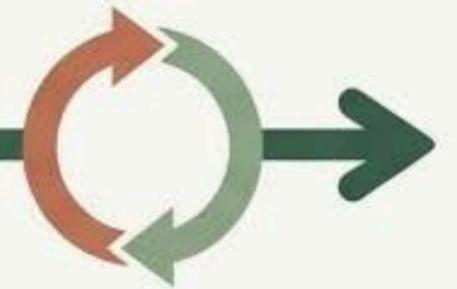
ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เป้าหมายในระยะที่ 1

- บรรจุภัณฑ์และวัสดุแบบใช้ครั้งเดียวทุกชนิด
- เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
- เกษตรและอาหาร (รวมอาหารส่วนเกินและขยะอาหาร)
- วัสดุก่อสร้าง
- แบตเตอรี่ (ทุกชนิด)
- รถยนต์ และ ยางรถยนต์
- อุปกรณ์ประมง

ระยะที่ 2+
(Phase 2+)

การทบทวนแผน
(Review Cycle)

ยกระดับโครงสร้างภาครัฐ: สู่ ‘กรมควบคุมมลพิษและหมุนเวียนทรัพยากร’

บทบาทและหน้าที่สำคัญของหน่วยงานใหม่:

-
 • ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายฯ
-
 • กำกับดูแลกลไก EPR และจัดระบบขึ้นทะเบียนผู้ผลิต/PRO
-
 • ส่งเสริมและสนับสนุน อปท. ในการบริหารจัดการขยะตามแผนแม่บท
-
 • ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และกำหนดมาตรฐาน Eco-design และ CE
-
 • ผลักดันการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว (GPP)
-
 • เป็นศูนย์ข้อมูลสถิติ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการส่งออก

อนาคตเศรษฐกิจหมุนเวียน: ไม่ใช่ภาระ แต่คือโอกาสของทุกคน

ประโยชน์ต่อประชาชน (For People)

- สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- เกิดอาชีพใหม่ในสายงานสีเขียว (Green Jobs)
- มีทางเลือกสินค้าและบริการที่ยั่งยืนและสิทธิในการซ่อมแซม

ประโยชน์ต่อธุรกิจ (For Business)

- กระตุ้นนวัตกรรมและการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่
- สร้างตลาดใหม่สำหรับวัสดุรีไซเคิลและบริการซ่อมแซม
- เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก

ประโยชน์ต่อประเทศ (For the Nation)

- ความมั่นคงทางทรัพยากรลดการพึ่งพาการนำเข้า
- ลดปัญหามลพิษและผลกระทบต่อสุขภาพ
- บรรลุเป้าหมายด้านสภาพภูมิอากาศและพันธกรณีระหว่างประเทศ

ร่วมสร้างประวัติศาสตร์หน้าใหม่ให้เศรษฐกิจไทย

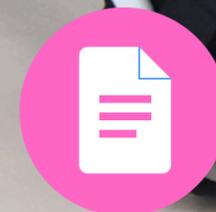
การเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนคือการลงทุนเพื่ออนาคต
ที่ยั่งยืนและมั่นคงของประเทศไทย

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมและการมีส่วนร่วม:

สถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

www.seri.chula.ac.th

ดร.สุจิตรา วาสนาดำรงดี E-mail: sujitra20@gmail.com

เอกสารประกอบ